

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ronomiet,

Fragment af en almindelig Grammatik,

tilligemed

Skoleefterretninger

for Aaret 1841—42,

udgivne som

Indbydelseskrift

til den

offentlige Examen ved Bordingborg lærde Skole
i Efteraaret 1842

af

Dr. Fr. Lange,
Skolens Rector.

Kjøbenhavn.

Trykt hos J. G. Scharling.

1842.

I.

Pronominet,

Fragment af en almindelig Grammatik.

Pronominet.

Fragment af en almindelig Grammatik*).

1.

Pronominets Væsen overhovedet.

...., **M**en her møder os strax en Tvedeling af Subjectordet, som vi alt i det Foregaaende have berørt, men som vi her have videre at udføre, nemlig Inddelingen i Pronominet og det egentlige Nomen. Tænke vi os nemlig den ordbannende Intelligents ved sit første Møde, sit første Bekjendtskab med et Phænomens Totalitet, som den, for at tilegne sig det, forstaae det, skal opløse, sonderlægge i dets Jeg, og i dets enkelte Udfolding, Manifestation; hvor den altsaa skal benævne Jeget uden at kjende det, saa er det her, paa dette Standpunkt, fremkommende Subjectord nødvendigviis mere at betragte som en Antydning af, eller Hentydning paa et bestemt Indhold, end det egentlige Udtryk for et saadant, det egentlige Nomen, der først kan fremkomme ved det andet Møde med Phænomenet, idet Intelligentsen da forvandler sin ved det første Møde vundne, gennem Prædikatsordet udtalte Erfaring i dens hele

---

*) Jeg udhæver dette de følgende Undersøgelses Standpunkt for at Ingen her skal vente, hvad der fra dette Standpunkt af hverken kunde eller skulde gives, en omfattende Monographie af Pronominet.

Gensidighed til det almeengyldige Udtryk for Zeget og Værenen for Phænomenets Totalitet overhovedet.

Men med alt dette sige vi ikke, at Pronominet er uden alt Indhold; som saadant vilde det være en Uting, og naar vi i det foregaaende Kapitel, s 7, have kaldt det et Schema, som ventede sin Udfylning, saa var dette ikke meent, som Benægtelse af alt Indhold, men kun som Modsætning til Nominets eienommelige Indholdsfulde. Spørgsmaalet bliver altsaa, hvilket er Pronominets Indhold? Eller, hvad er det for en Bestemmelse, en reent formel og almindelig Bestemmelse, ved hvilken Intelligentsen griber og tilegner sig Phænomenet, førend den er kommet til nogenformelt Kundskab om dets Realitet? Vi see strax, at ingen formellere eller almindeligere Bestemmelse kan tænkes af det concrete Phænomen, end Til—Værelsens, Tilstedeværelsens (Da—seyn), altsaa selve Rumlighedens Bestemmelse. Dette er Pronominets Indhold, og det saaledes, at Pronominet er ikke en — blot subjectiv — Udpegen, Paapegen, Paavisen af et tilværende Noget, men en — objectiv — Paaviisthed, Udpegethed af dette, eller med andre Ord, den manifesterede Erkjendelse, Udtrykket for Erkjendelsen af Phænomenets Tilværelse i Rummet. For saa vidt maae vi altsaa, naar vi sammenligne Pronominet med Nominet, erkjende, at hiint, uagtet det, hvad vi vel maae fastholde, ikke udgaaer fra nogen Abstraktion, og ikke i egentlig Forstand er et nomen abstractum, dog nødvendigviis ved sit reent formelle Indhold maa træde op som abstrakt, eller rigtigere, som et Abstraktere og saaledes er at betragte som Udtrykket for den rene Personlighed. Og dog viser os en nærmere Betragtning af Pronominets Kunst, at dette kun er at sige med en vis Indskrænkning, idet det vil blive os tydeligt, at Pronominet dog ikke forholder sig fuldkommen qualitativt indifferent med Hensyn paa Realit-

lige aandige Charakter og Præg af det i sin særegne Realitet teten, det reale Indhold, der ganske formaaer at abstrahere fra dette. Betragte vi altsaa Pronominet med Hensyn paa dets Form, saa see vi ikke blot, hvorledes det, idet det skal optræde som Repræsentant for Phænomenet, med samme Nødvendighed, som Nominet, ifører sig Personlighedens Form, men vi see ogsaa, at i alle de Sprog, i hvilke Kjønsforskjellighedens Idee er udpræget, skeer dette allerede i Pronominet. Naar nu denne Kjønsforskjellighedens Bestemmelse ved første Blik udelukkende synes at tilhøre Realitetens, det reale Indholds, Nominets Sphære, saa maae vi, for at begribe dens Optræden i Pronominet, vel fastholde, hvad vi herom ovenfor have søgt at bringe til Erkjendelse, nemlig, at det grammatiske Kjø, eller Kjønnen i Sproget, er Udtryk ikke for Kjønsforskjellighedens Realitet, men for Kjønsforskjellighedens Idee, eller gjengiver ikke det naturlige Kjø, men den Phænomenernes Aand, det Afpræg af deres Væsens Totalitet, som under Kjønnets Form træder Intelligentsen imøde. Fastholde vi dette, da kunne vi vel erkjende, hvorledes der uafhængig af den fuldstændige reale Tilegnelse, og forudgaaende for denne, kan indtræde en vis aandig Fornemmelse af Phænomenets Totalitet, og at denne da nødvendigviis maa afficere Pronominet med Kjønsforskjellighedens Bestemmelse, eller udpræge sig i Pronominets Sphære. Men saaledes bliver altsaa Pronominet ikke i strengeste Forstand Udtrykket for den rene Personlighed, ikke et for den reale Indholdsfylde fuldkommen ligegyldigt Schema; men det bliver, hvad det overensstemmende med vor hele Opfatning af Sprogets Forhold til Mennesket nødvendigviis maa blive, som Produkt af en Intelligents, der ikke er reen Intelligents, men Intelligents i Kjød og Blod, et saadant Schema, som allerede ved en vis Grundfarve eller Grundtone antyder den alminde-

endnu ubekjendte Phænomen. Men netop saaledes, det er, ved at optage i sig en Antydning af Realiteten, og derved ligesom at pege ud over sig selv, viser Pronominet sig som den virkelige Forudsætning og Forløber for Nominet, idet vi gjennem dette ligesom medierende Moment see det som et saadant, der ikke ved et svælgende Dyb er adskilt fra Nominet, men ligesom tenderer til at gaae over i dette sit Næste.

2.

Pronominets Materiale.

Naar vi ovenfor have sagt, at Pronominet er Udtrykket for et reent Noget, saa tænkte vi derved naturligviis ikke paa det indefinite Pronomen, som om dette skulde være det oprindelige Grundpronomen, hvorfra Sproget gik ud. Lvertimod begynder Sproget ifølge sit Væsen med det concrete og finite, og hiint indefinite Pronomen fremkommer først i Modsætning til dette, som Benægtelse af, eller Abstraction fra den Bestemmelse, Bestemthed, som er detses Væsen. Det Pronomen altsaa, som vi her og hidtil tale om, som det egentlige Grundpronomen, er det saakaldte demonstrative, eller det 3die Person's personlige Pronomen, hvori vi ikke see noget fra hiint væsentlig forskjelligt Pronomen, eftersom Demonstration under Personlighedens Form er det Charakteristiske for begge. Det er altsaa dette demonstrative Pronomen, som vi først og fremmest skulle tage i nærmere Betragtning, men førend vi gaae over hertil, paaligger det os igjen at optage et Spørgsmaal, som vi alt i det Foregaaende (see Lyblæren p. 58) have berørt, nemlig Spørgsmaalet om Sammenhængen mellem Pronominernes

Lyd og Betydning. Vi erkjendte der vor Uformuenhed til at besvare dette Spørgsmaal og meente, at hiin Sammenhæng ogsaa fremdeles vilde staae som et uoploseligt Mysterium. Naar vi her igjen berøre Spørgsmaalet, da skeer dette ikke, fordi vi haabe, nu at kunne bringe det sin Afgjørelse nærmere, men fordi den næiere Betragtning, som vi her have underkastet Pronominets Væsen, sætter os i Stand til — ogsaa uden Hensyn til de faktiske Banfeligheder, der modsætte sig ethvert Forsøg paa at bringe Pronominets Lydmateriale ind under, eller i Samklang med det hele øvrige phonetiske Element — fuldstændigt at erkjende vor Besøielse til at sætte Pronominet udenfor Ordenes almindeligere Vilkaar, og at antage for det en særegen Dannelsesmaade. Men denne Besøielse ligger netop i Erkjendelsen af Pronominets Primitivitet, dets Forudgaaen for al indholdsfyldig, reel Tilegnelse, der sætter Pronominet ganske udenfor de andre Ords Række. Altsaa naar vi forgjæves søge et Slægtskab*) mellem Pronominets og de andre Ords Lydmateriale, da ere vi besøiede til ikke at betragte dette som Tilfældighed, saa at vi skulde kunne vente ved yderligere Undersøgelser og Oplysninger at blive satte i Stand til at eftervise et saadant Slægtskab; det udgaer med Nødvendighed af Pronominets Væsen. Fremdeles, naar vi mellem Pronominets eget Lydmateriale og dets Betydning ikke kunne eftervise en lignende Analogie, som den, vi have efterviist mellem de andre Ords Lyd og Betydning, da ere vi atter her paa Grund af vor Erkjendelse af Pronominets Eiendommelighed besøiede til ikke

---

*) At Pronominet i phonetisk Henseende staaer fuldkommen isoleret, synes at være et Factum, som Alle indrømme. See, istedetfor alle andre Vidnesbyrd, Fr. Wopp: Vergleichende Grammatik. Berlin. 1833 pp. 105 ff.

at betragte dette som et Brud paa Tingenes almindelige Orden, eller derpaa at begrunde en Indvending mod vor tidligere udviklede Anskuelse af denne, men til for den særegne Sphære at forudsætte, formode, en særegen Lov. Men til at udfinde hvilken denne Lov er, dertil ere vi med alt dette ikke komne et Skridt nærmere. I alle Sprog, som det synes, viser sig et nært Slægtskab mellem det demonstrative Pronomen og Stedsadverbierne (de demonstrative). Men naar disse Stedsadverbier, hvad vi paa sit Sted ville komme til at estervise, hverken ere mere eller mindre, end Af- eller Omformer af Pronominet, og denne Jagttagelse saaledes reducerer sig til det Resultat, at Pronominet er beslegtet med sig selv, saa har dog den fleerfaldige Gjennemførelse af denne Jagttagelse *) den Interesse, at den praktisk understøtter og anskueliggjør den Erkjendelse af Pronominets Væsen, hvortil vi ovenfor kom ad den almindelige Betragtningens Vej, nemlig at Pronominet er baseret paa Rumlighedens Anskuelse. Saaledes er altsaa Pronominets Indhold erkjendt; Maaden, hvorpaa dette Indhold tager Form og Gestalt, tydelig nok at erkjende ved Analogien med Nominet; endelig Sammenhængen mellem dets Lyd og Betydning historisk givne i en Række af uafviselige facta. Ved denne historiske Erkjendelse maac vi altsaa i dette Tilfælde blive staaende. Naar vi ovenfor have kaldt Pronominets phonetiske Dannelse en umiddelbar i Modsetning til Ordets overhovedet, da var dette Udtryk kun en Formel for Betegnelsen af Dannelsesmaadens Grundforskjellighed.

---

*) W. v. Humboldt Verwandtschaft der Ortsadverbien mit den Pronomen in einigen Sprachen Berlin, 1830. — Fr. Bopp: über einige Demonstrativstämme und deren Zusammenhang u. s. w. Berlin 1830.

I Realiteten peger det, som Alt, hvad der er umiddelbart, hen til et *Mysterium*.*)

Jovrigt, naar vi saaledes nødes til, at lade dette Spørgsmaal ubesvaret, saa maae vi vel fastholde, at Besvarelsen eller Ikke-Besvarelsen heraf i og for sig er uden Betydning for den egentlig grammatiskse Betragtning af Pronominet; ligesom vi ogsaa ovenfor med Hensyn paa Undersøgelsen om Forholdet mellem Lyd og Betydning overhovedet have bemærket, at Opfatningen af den hele grammatiske Livsprocess væsentlig vil blive den samme paa hvilken som helst Maade end hiint Forhold opfattes. Spørgsmaalet herom er et ganske sideordnet, men netop som saadant ikke at forbigaae med Tausshed.

---

*) Tvende Træk ere i Betragtningen af Pronominets phonetiske Liv saa fremtrædende, at vi ikke kunne lade dem uomtalte, om vi end ikke formaae at gennemskue deres Betydning. For det Første tilbyder Pronominet (vi tale her egentlig kun om det Personlige og det rene Demonstrativum, see de følgende §§) næsten overalt den mindste og svageste Lydmasse, nemlig foruden Vokalen eller Vokalerne fonemmelig kun Spiranter og Halvvokaler. I denne paafaldende Mangel paa et stærkere uddannet konsonantisk Element kunne vi nu vel, efter hvad vi tidligere have udviklet om Forholdet mellem det konsonantiske og vokalistiske Elements Betydning (see p. 76—77.), ahne en dybere, nødvendig, Sammenhæng med Pronominets indholdsløse, formelle Natur, men hvad? og hvorfor? bliver os derfor ikke mindre gaadefuldt. Mærk værdig er for det; Andet den store phonetiske Lighed, som Pronominerne overalt have, ikke blot i de afledede Sprog sammenlignede med deres Stammesprog men ogsaa i de Sprog og Sproggrupper, som vi maae betragte som sideordnede. Er Grunden hertil at søge i Dygavens fuldkomne Genartethed?

Det demonstrative, eller den 3die Person's Pronomen.

Vi vende fra denne episodiske Betragtning tilbage til den yderligere Gjennemførelse af det demonstrative Grundpronomen. Hvis dette demonstrativum var et fuldkomment abstractum, et reent Schema, aldeles ligegyldigt ved sit Indhold, saa vilde den i Realiteten nødvendigviis blot kunne fremstaae under en eneste Form: der vilde kun kunne være eet Demonstrativum. Men da vi have erkjendt, at Demonstrativet kun relativt, eller sammenlignelsesviis, kan betragtes som Schema og abstractum, efterfom det, ved at optage Kjønbestemmelsen i sig, hvergang viser sig afficeret af sit concrete Indhold og kvalitativt bestemt, saa komme vi altsaa nødvendigen til at erkjende det ene Grundpronomen som et saadant, der oprindeligiis spalter sig i en maskulinisk og en femininisk, eller for saa vidt, som Sprogene tillige opstille et neutrum, da tillige i en neutral Forening. Ved denne Spaltning ophører nu Demonstrativet ikke væsentlig at være et eneste ifkun forskjelligt koloreret, og alle Sprog lægge ogsaa deres Bevidsthed af denne Grundeenhed for Dagen, idet disse Spaltninger almindeligt optræde som lette phonetiske Omformninger af den samme radikale Lyd, f. Ex. hic—hæ—hoc, is—ca—id, han—hun, o. s. v. Naar dette imidlertid ikke overalt er Tilfældet — f. Ex. er—se—es, o. fl. dsl. —, og naar det endvidere, som det synes, almindeligt er Tilfældet, at det demonstrative Pronomen optræder i flere Formninger, saa kunne vi vel forklare os dette uden at komme i Modsigelse med vor her urgerede Opfatning af Demonstrativet som et væsentligt eneste. En Deel af disse flere Formninger ere at betragte som ganske indif-

ferente Siderformer, blotte Tilfældigheder, som vi kunne forklare os som i og for sig ligegjældende og ligegyldige Produkter af Ordbannelsen i dens forskellige Perioder og forskellige Sphærer. Men naar saaledes de forskellige, ældre og yngre Dialekter med lige Berettigelse tilføre den fælleds Masse deres forskellige Bidrag, kan denne, det fælleds Sprog, enten lade nogle Enkeltheder falde, fastholde og i Brugen fixere andre, og saaledes, idet det naturligtvis heri gaar tilværks uden kritisk Overblik eller systematiserende Bevidsthed, komme til et broget, af ueensartede Bestanddele sammensat System (er—sic—es, han—hun—det o. s. v.); eller Sproget kan fastholde flere forskellige, ligegjældende Formninger ved Siden af hinanden (f. Ex. is—ille, *αῦτος*—*οὗτος* o. s. v.), fra først af vel uden nogen bestemt, bevidst Forskjellighed i Brugen, medens derimod stærkere Intelligentsens med den stigende bevidsthedsforøgede Behov, i mange, maaskee i de fleste Tilfælde, fixerer en bestemt nuanceret Adskillelse i Brugen. Paa denne Maade kunne vi, for at nævne et Exempel, forklare os de dobbelte Rækker af Demonstrativer, ligesom en svagere og en stærkere, eller en mindre eller mere directe udpegende, som saa ofte forekommer, f. Ex. *hic*—*hice*, *ὁ*—*ὁδε*, er—der—dieser, han—(den) denne o. s. v. Men med alt dette fremkommer altsaa ikke forskellige Arter af Demonstrativer, men ifkun forskellige Nuancer af det samme.

Paa en lignende Maade forholder det sig med den Forskjellighed af demonstrative Formninger, som udgaar fra Modfætningen mellem det Nærmere og Fjernere i Rummet. Saaledes er *οὗτος*, *hic*, *dieser*, *denne*, o. s. v. et han her, nærmere ved den Talende, *ἐκεῖνος*, *ille*, *jener*, *hiin* et han hist, fjernere fra den Talende. Hvad vi nys have bemærket om den sidstnævnte Klasse af forskellige demonstrative Formninger, gjælder saaledes ogsaa om disse. Og saa disse holde sig endnu

stedse indenfor den rumlige Demonstrations Gebet, kun som yderligere, i det Enkelte gaaende Udførelser af denne. De forlade ikke Demonstrativets Sphære, danne ikke heller nye Arter af dette, men kun forskellige Nuancer af det samme Grundpronomen, eller, for saa vidt som Grundpronomet og dets Nuancer ere formede af et radikalt forskjelligt Materiale, dog forskellige Nuancer af den samme demonstrative Idee. Med andre Ord, deres Forskjellighed er en reent formel, ikke en reel, ikke begrundet i Indholdets Forskjellighed. For saa vidt nu som disse Nuanceringer, ligesom alle Nuanceringer overhovedet, ikke blot kunne udføres ved Hjælp af Adverbialet, men ogsaa, betragtede fra et høiere Standpunkt af, retteligt udføres ved Hjælp af dette — see, hvad vi ovenfor pag. 134 ff. have bemærket om Forholdet af Adverbiet til de andre Nuanceringsmidler — for saa vidt kunne vi altsaa ikke erkjende disse nuancerede Demonstrativformer for nødvendige. Deres Betydning eller deres Anbefaling ligger i deres plastiske Kraft, og den dermed forbundne Korthed og Bequemhed for Brugen. Naar iøvrigt denne Relation af Numbestemmelsen, som Demonstrativet saaledes overtager, i og for sig kan tænkes gjenneført gennem en uendelig Række af Modsetninger, saa blive de ædleste Sprog, f. Ex. de indo-germaniske, staaende ved hiin Modsetning i dens hele Almindelighed, medens mindre dannede Sprog, paa den for deres Standpunkt karakteristiske Maade, udføre den mere i det Enkelte. Saaledes har det Chinesiske i *tche, na* og *naï* tre Demonstrativer, for det Nære, Fjerne, og Fjernere*); paa lignende Maade det Japanske**). Det

*) Humboldt üb. die Verwandtschaft der Ortsadverbium u. i. w. p. 11 ff.

**) ibid. p. 14.

Tagaliske (paa Philippinerne) har fire Demonstrativer. Det betegner nemlig først det for den Talende og Tilstalte Nærmere, dernæst det for begge Fjernere, men dette sidste paa en dobbelt Maade, eftersom det, der betegnes, er lige nær, eller lige fjernt for begge.*) Og det Bisajiske (ligeledes paa Philippinerne) har endog saa uddannet sex Demonstrativer, idet det har særskilte Udtryk for det Nærmere og Fjernere med Hensyn paa enhver af de tre Personer**). Vi behøve her ikke særskilt at udhæve, hvori disse Phænomener indbyrdes adskille sig fra hverandre. De have alle det tilfældes, at de paa en luxuriøse og besværlig Maade overtage og fastholde Distinctioner, der i Almindelighed let kunne undværes, eller, naar de engang ere fornødne, let kunne udføres ved andre Midler. — I det latinske Sprog tilhører ^{137e} 4te aabenbart den samme Trichotomie.

Paa en ganske forskjellig Maade synes det derimod at forholde sig med visse Phænomener, som i flere Sprog findes opstillede som personlige demonstrative Pronominer. I det chinesiske, japaniske, ligesom overhovedet i de malayiske Sprog, og en stor Deel amerikanske, forekommer særskilte Pronominer for Førnemmere og Ringere, for Ældre og Ungre, for Mænd og Qvinder — hvilke sidste Tilfælde da igjen synes at grunde sig paa den samme Modsatning af Superioritet og Inferioritet, som fremtræder i det førstnævnte. — I nogle amerikanske Sprog, f. Ex. i Mixtica***) Sproget (et mexikansk Sprog) findes fremdeles særskilte 3die Person's Pronominer for Levende og Dødsle — en Modsatning, som vi netop i disse Sprog oftere finde gjort gjældende, hvorom nedenfor i Læren om Kjønnen

*) Humboldt l. c. p. 9.

***) *ibid.*

****) Mithrid. 3. 3. p. 38.

—; ja selv endogsaa særskilte Pronominer for Afdøde. I et andet amerikansk Sprog (Mora-Sproget, mellem Maranon og Drinoko) forekomme særskilte Pronominer for Nærværende og Fraværende*). Tvende Tilfælde ere her tænkelige. Enten ere disse Pronominer oprindeligiis rene Udtryk for Numligheden, og have først senere paa een for disse i allehaande Hensyn, men især i Hoflighedsformaliteter stivnede Slægter karakteristisk Maade, overtaget hine, dem selv gaanske uvedkommende Relationsbestemmelser.***) Selv hos de indo-germaniske Sprog ere beslægtede Phænomener ikke aldeles fremmede; man sammenligne, hvad vi nedenfor have bemærket om Brugten af den 2den og 3die Person i Tiltalen. Men i dette Tilfælde ligge disse Pronominer, eller rettere, Pronominet, for saa vidt som det bruges paa denne Maade, udenfor Betragtningen af det rene Pronomen, og kan ikke omstøde vor Anskuelse af Pronominets Eenhed. Det er Conveniensens og Brugens tilfældige Paa-virkning, som vi vel maae vide, at holde ude fra Betragtningen af Phænomenets Væsenlighed.

Det andet Tilfælde, som vi kunne tænke os, er, at disse saakaldte Pronominer egentligen ere Substantiver. I alle Sprog findes Ord, der, som f. Ex. Sjæl, Sind, Hjerte, Hoved, Legeme o. a. dsl., paa en poetisk Maade repræsentere Per-

---

*) Mithrid. 3. 2. p. 365.

**) I det Japanke er saaledes — beretter H. efter spanske Grammatikere — *konata* den 2den Persons Pron. i Tiltalen fra den Nizgere til den Fornemmere; *sonata* derimod i Tiltalen til Eigemand, eller kun lidet Underordnede; men begge oprindelige Numsadvier, og *konata* endogsaa i Reglen et 1ste Persons Pronomen. Hvorledes det nu gaaer til, at dette desuagtet bruges som 2den Persons Pron., forklarer ingen, men — siger H. — die Begriffe der Demuth gestalten sich bisweilen so sonderbar in den Sprachen, daß keine Erscheinung dieser Art zu sehr verwundern darf. l. c. p. 15.

sonligheden; eller, saaledes som f. Ex. Herre, Frue, Fader, Moder, Søn, Parn o. s. v., efterhaanden hæve sig ud over den engere Kreds, hvori de oprindeligt høre hjemme, til en høiere, almindeligere Gylldighed, f. Ex. til Udtryk for Over- og Under-Ordning overhovedet. Af hiin forstnævnte Klasse af Ord, de poetiske Repræsentanter for Personligheden, see vi i alle Sprog snart flere, snart færre, der, ligesom med en Fornægtelse af deres Gylde, ere komne til en vis pronominel Gylldighed, f. Ex. *personne* (*persona*), *rien* (*rem*), *nobody* *somebody* (*body*=Legeme), *nothing*, *something* (*thing*=Ting) *jemand*, *niemand* (*Mann*), *niets* (*icht*=Ting) o. s. v. Naar nu saadanne Ord naturligtvis ikke i egentlig Forstand kunne betragtes som *pronomina*, saa maae vi dog erkjende dem i deres Brug som saadanne, som uegentlige Pronominer, *pronominalia*, der staae paa Grændsen mellem Pronominet og Nominet*). Saalænge derimod Substantivet, saaledes, som Tilfældet er med de her sidst nævnte Substantiver, uagtet det til en vis Grad i Sprogbrugen er kommet til en almindeligere Gylldighed, dog ikke ganske fornægter sin eiendommelige Betydning — be-

---

*) Det ligger i Sagens Natur, at Grændsen mellem Pronominet og Nominet i mange enkelte Tilfælde er vanskelig at drage med Bestemthed, eller at afgjøre, om dette eller hiint Ord er et egentligt eller uegentligt Pronomen. At et Ord ved Siden af sin pronominale Brug er behæftet med Relationer, som i og for sig ere Pronominets Beskæftelse, kan ikke afgjøre Spørgsmaalet, eftersom ubestridelige Pronominer virkelig kunne overtage deeslige Relationer, deres Baser ubestrideligt — saaledes det latinske *iste*, eller *vort han*, &c. — Afgjørelsen af Spørgsmaalet beroer altsaa paa etymologisk at udfinde, hvad der i det vedkommende Ord er det Primære, hvad det Secundære. Men efter Etymologiens nuværende Tilstand lader Loven herfor sig kun fatte negativt. Det Ord, der bruges som Pron., maa gjælde for et saadant, saalænge dets Slægtskab med substantiviske *radices* ikke lader sig eiterwise.

tragt f. Ex. Brugen af vort Fader, Moder i Tiltalen —, saalænge kunne de ikke engang med mindste Ret henregnes til pronominalia, end sige til de egentlige pronomina. Hvis altsaa da i hine asiatiske og amerikanske Sprog saakaldte pronomina oprindeligen ere Substantiver, og idet saadanne, som ikke fuldkommen have overvundet og afført sig deres egentlige Betydning, hvilket tydeligt nok viser sig i den Begrænsning, med hvilken ethvert af dem bruges, saa er det indlysende, at de med en fuldkommen Misforstaaelse, uden al Foie, henregnes til Pronominer; og de kunne lige saa lidet efter denne Forklaringsmaade, som efter den først opstillede, forstyrre den Anskuelse af Pronominets Grundæenhed, som det var vor Opgave at gjøre gjældende.

4.

Den 1ste Person's Pronomen.

Vi have hidtil kun betragtet Demonstrativet eller det 3die Person's Pronomen. I denne sidste Benævnelse ligger Anerkjendelsen af en 1ste og 2den Person's Pronomen, som vi altsaa nu have nøiere at betragte. Vende vi os da nærmest til det første af disse, da viser det sig strax væsentligt forstjelligt fra Demonstrativet. I Jeg et, den 1ste Person, sætter Intelligentsen ved en Akt af Selvobjektiveren sig selv udenfor sig selv, altsaa paa een Gang mellem den hele Række af Phænomener, der som Objekter, Ikke-Jeger, staae uden for, og lige overfor det, og dog igjen i den fuldkomneste Modsetning til, og i den bestemteste Adskillelse fra disse. Thi idet Intelligentsen saaledes sætter sig selv, sit Jeg, uden for sig selv, sætter den sig selv ikke som en anden, end sig selv, men netop som

et Jeg-selv, med Jeghedens, Selvbevidsthedens fulde Følelse, med al den Følelse heraf, hvormed den hvergang givne Intelligentens, ifølge sin hele aåndige Udviklings Standpunkt er i Stand til at omfatte det egne Jeg. Saaledes adskiller den 1ste Persons Jeg sig allerede ved sit Indhold fuldkommen fra Demonstrativet. Ikke mindre Forskjellighed viser sig mellem begge naar vi betragte begges Betingelser overhovedet. Naar vi sige, at Demonstrativet betegner den rene Personlighed, eller er et Abstraktum, da sige vi dette, saaledes, som alt ovenfor er udviklet, ikke i streng Forstand, men kun i Modsætning til Substantivets større Indholdsfylde; vi betegne dermed kun Demonstrativet som Udtrykket for den første, foreløbige, og derfor relativt indholdsløse Tilegnelse af Phænomenet. Gausse anderledes forholder det sig med den 1ste Persons Jeg. Dette udgaaer virkeligen fra en Abstraktion. Naar Intelligenten benævner sig selv et Jeg, er dette ikke Udtrykket for et første Nøde, et foreløbigt Bekjendtskab, men idet det seer bort fra denne eller hiin, eller rettere sagt fra alle de enkelte Bestemmelser, som i Endeligheden inhærere dette, sætter den dette Jeg, ikke som et indholdsløst Schema, ikke som Udtrykket for en reen, det er, som en paa sin Tilstedeværelse nær ubekjendt Personlighed, men som Indbegrebet og Totalsummen af alle de enkelte, til dens Bevidsthed komne, reale Bestemmelser, som den Eenhed, der aabenbarer sig gjennem dem alle, som sine enkelte Manifestationer; hvorved vi da ikke have at spørge om den Grad af Bevidsthed, hvormed Intelligenten hvergang udsondrer sit Væsens Realitet fra dets tilfældige Uttringer. Denne Grad af Bevidsthed bliver naturligviis hoist forskjellig efter Intelligentens forskjellige aåndige Standpunkt; men Alten selv bliver efter sit Væsen og Tændents stedse specifikt den samme. Saaledes er altsaa det 1ste Persons Pronomen et

virkeligt Abstraktum; og som et saadant viser det sig ogsaa i Sprogens Bevidsthed derved, at det ingensteds viser sig afficeret af Kjønnsforskjelligheden, saaledes som Demonstrativet, og ligesaa lidet paa Demonstrativets Viis spaltet i forskjellige Formninger overtager Antydningen af saadanne Hensyn og Bestemmelser, som i og for sig ere Pronominets Idee uvedkommende. Det er overalt kun et eneste. Former som *Эгъ*, egomet staae ikke i Modsigelse hermed; de ere, ligesom f. Ex. jeg—selv, kun Forstærkelser af Pronominets egen Idee, og gaae saaledes ud over dettes egne Sphære. Ethvert Jeg er her et Jeg—selv.

Spørge vi nu med hvad Ret vi kalde dette Ord et Pronomen, medens det dog saa væsentligt adskiller sig fra det, som vi hidtil have erkjendt som saadant, saa synes Svaret herpaa at maatte blive et betinget, og at vi ikke kunne komme videre, end til at sige, at der ere Sprog, i hvilke vi maae anerkjende dette Ord for et Pronomen, og atter andre Sprog derimod, i hvilke vi ikke kunne det, eller dog maae lade Spørgsmaalet uafgjort. Nemlig overalt hvor det viser sig, at den sprogdannende Intelligents har formet dette Ord, af det samme phonetiske Materiale, hvoraf det har formet sit Demonstrativum, i ethvert saadant Sprog maae vi som en nødvendig Følge heraf erkjende dette Ord for et Pronomen. I det armeniske Sprog betyder *-s-* jeg og her, (*-t-* du og der) *-n-* han og hi (*). Her er altsaa det 1ste Persons Ord ligesaa fuldt, i Sprogets egen Bevidsthed, et Pronomen, som Demonstrativet er det, og det saaledes, at vi maae sige, det 1ste Persons Pronomen er et Demonstrativum, et 3die Persons Pronomen, der i Sprogbrugen har overtaget Repræsentationen for, eller Udtrykket af den Følelse af det egne Jeg, som gjør Jeget til et

---

*) Humboldt l. c. p. 16 ff.

Jeg—selv. I Sprogbrugen sige vi, det er, vilkaarligt; thi et her er naturligviis ikke strax et Jeg—selv, men bliver det først ved en vilkaarlig Sprogbrug. I hvormange eller i hvilke Sprog et saadant phonetisk Slægtskab mellem den 1ste Person's Ord og Demonstrativet kan eftervises, og hiint altsaa ligesaafuldt, som dette benævnes Pronomen, dette er et Spørgsmaal, som ganske ligger udenfor vor Sphære; det er os nok at have anført et Exempel derpaa af en saa indlysende Art, at ingen Indvending derimod kan tænkes. Men i en stor Mængde Tilfælde, ja, som det synes, i de allerfleste lader et saadant Slægtskab sig ikke eftervise med tilstrækkelig Evidens. For atter at anføre et Exempel, da tilbyder i alle de indo-germaniske Sprog det 1ste Person's Ord aldeles ingen phonetiske Berøringer med Demonstrativet. Hvis vi turde ansee de herhen hørende Undersøgelser for fuldkommen afsluttede, vilde vi ikke kunne være i Tvivl om, hvad vi maatte domme; men da vi ikke kunne dette, maae vi nødvendigviis suspendere vor endelige Dom, og blive staaende ved den Indrømmelse, at det i disse og alle lignende Tilfælde er muligt, eller i al Fald sandsynligt, at det 1ste Person's Ord ikke er dannet af et med Demonstrativet eensartet Materiale, men oprindeligiis er et virkeligt Substantivum, der, paa samme Maade, som vi ovenfor have efterviist om de uegentlige Demonstrativer, har givet Slip paa sin bestemte Indholdsfylde, med andre Ord, at det er muligt, at det 1ste Person's Ord er ikke et Pronomen, men et Pronominale, altsaa et saadant Substantiv, som ved sin fuldkomne Eiegenlydighed for sit oprindeligiis givne Indhold i Sprogbrugen har ganske den samme Gyldighed, som et oprindeligt Pronomen.

Ganske anderledes forholder det sig med saadanne Tilfælde, som naar vi f. Ex. i det chiinesiske og de malayiske Sprog ved Siden af rene 1ste Person's Pronominer, der synes

de ældste, og trods af Ætymologiseringen, finde Substantiver, som *Tjener*, *Slave* paa en vis Maade vikarierende som 1ste Person's Pronominer *). Om disse Tilfælde gjælder det samme, som vi ovenfor have bemærket om lignende Tilfælde i Demonstrativets Sphære, at de, eftersom de aldrig ganske kunne fornægte deres Relativitet, og hæve sig til en almindelig Gylldighed, kun ved en Mis kjendelse af Pronominets eiendommelige Væsen kunne henføres til Pronominets Gebet.

5.

Den anden Person's Pronomen.

Naar den Modsatning mellem *Jeg—selvet* og *Jkke-jeg—selvet*, som repræsenteres af den 1ste og 3die Person's Pronomen, i og for sig er udtømmende, og nødvendigviis udelukker ethvert Tredie, saa viser det sig strax ved den foreløbige Betragtning, at det 2det Person's Pronomen ikke har nogen absolut Nødvendighed som Deel af Talen. Hvori er altsaa dets Besøielse at søge? Betragt vi dets Væsen, da udhæver det af *Jkke—jeg—selvernes* uendelige Række det ene, eller de flere *Jkke—jeg—selver*, til hvilken, eller til hvilke *Jeg—selvet* umiddelbart henvender sin Tale. Duet er ligesaa fuldt et *Jkke—jeg—selv*, som nogetsohmhelst 3die Person's Pronomen, forskjelligt fra dette kun ved den særegne Rapport, hvori *Jeg—selvet* sætter sig til det. Saaledes udgaacr altsaa dette Pronomen — hvorom den almindelig reciperede Benævnelse, „2den Person's Pronomen,“ heldigt nok antyder det direkte, nærmere Forhold til den 1ste Person, som er det eiendommeligt — fra

---

*) Humboldt, l. c. p. 4.

Sprogets Brug som Meddelelsesmiddel, og har med Hensyn herpaa sin Berettigelse som nærliggende, naturlig, almindelig følt Fornødenhed*). Men, i Fornødenhedens Natur ligger det nu at føles, eller ikke at føles, at gjøre sig gjældende, eller ikke at gjøre sig gjældende, og vi begribe saaledes, at der kan gives, om ikke Sprog, saa dog sproglige Sphærer, i hvilke Duet enten aldeles ikke, eller dog sjeldnere viser sig. Saaledes bruger den menige Mand's Tale i vort eget, og de med dette nærmest beslægtede Sprog, ofte det 3die Persons Pronomen i Stedet for Duet i Tiltalen saavel til Jevninge, som til Fornemmere; her er altsaa ingen Fornødenhed følt til det 2den Persons Pronomen. I det første Tilfælde kunne vi vel i Almindelighed søge Grunden hertil i en vis aandelig Træghed og Tværhed, der skyer den Anstrængelse eller den Yttrelse af Kraft, som udfordres til at fixere og fastholde et Ikke-jeg-selv ligeoverfor sig selv, eller til at forvandle det fra et Ikke-jeg til et Du. I det andet Tilfælde synes Grunden nærmest at ligge i en Følelse af Uselvstændighed, en vis Ufrihed, der skyer den direkte Optræden af Personlighed imod Personlighed, den umiddelbare Berøring, som ligger i Brugen af Duet, hvad enten nu denne Sky viser sig nærmest som Underdanighed, Erbdighed, Agtelse, eller som Slaviskhed, Mistillidighed, Frygt o. s. v.**). Naar vi derimod omvendt ofte møde den samme Sprogbrug i den Fornemmerses Tiltale til den Simpleere, da viser sig ogsaa her den samme Sky for den umiddelbare Be-

---

*) Sammenlign, hvad vi ovenfor have bemærket om Substantivernes Vokativ og Berbernes Imperativ.

***) I de høiere Sphærens Brug af det 3die Persons Pronomen i Pluralis i Tiltalen til den Enkelte — om hvilken Brug af Pluralis paa sit Eted mere — viser sig denne Sky for den umiddelbare Berøring nærmest som Uttring af Delicatesse, Høflighed o. s. v.

roring, men nærmest som Yttring af Dvermod, Stolthed, Tilbageholdenhed o. s. v., der mindre er betænkt paa at lade en fremmed Personlighed uberørt, end paa at skaane og sikke sin egen. — At der nu i de forskjellige Kredse af Selskabet fixerer sig en vis Sprogbrug, der hævdes ved Sædvane uden nogen tydelig Bevidsthed om Phænomenets egentlige Grund og Væsen, omstøder naturligviis ikke den her opstillede Betragtningssmaade.

Spørge vi endeligen om det Materiale, hvoraf dette 2den Persons Pronomen er dannet, da gjentager sig her den Betragtning, som vi have forfulgt ovenfor med Hensyn til det 1ste Persons Pronomen. Det er enten af reen pronominel — demonstrativ — Rod, altsaa et oprindeligt demonstrativt, 3die Persons Pronomen, der ved en vilkaarlig Akt af Intelligensen har overtaget et for det selv fremmed Hverv — f. Ex. det armeniske -t- = der = du —; eller det er et oprindeligt Substantivum, der, med Dpgivelse af sin eiendommelige Indholdsfyldte, træder i Abstraktionens Tjeneste, altsaa et Pronominale. Hvilken af dièse to Muligheder der i dette eller hiint Sprog er virkeliggjort, er et Spørgsmaal, som i de allerfleste Tilfælde neppe vil kunne besvares paa en tilfredsstillende Maade, men som i al Fald ligger udenfor vor Dpgave og tilhører de specielle Undersøgelser. — Vi tilføie til denne Betragtning af det 2det Persons Pronomen endnu kun den Bemærkning, at altsaa dette Pronomen, ligesaa lidet, som det 1ste Persons Pronomen, forstyrrer den opstillede Sætning om Pronominets Eenhed.

Pronominets Bevægelse mod Nominet.

Idet vi saaledes opfatte Pronominet som det Tidligere, Indholdstommere, Ufuldkomnere i Forhold til Nominet, som det Sildigere, Indholdsfyldigere, Fuldkomnere, da er allerede heri antydet ligesom en nødvendig Konflikt mellem begge, eller en Tendents hos Pronominet til som Subjektord at gaae over i sit Høiere, hos Nominet til at ophæve Pronominet ved at fore det over i sin Sphære. Tvende Spørgsmaal paatrænge sig her strax, nemlig for det Første, hvor viser sig denne Tendents, eller viser den sig i alle Tilfælde? For det Andet, hvor- naar viser sig denne Tendents?

Hvad det første Spørgsmaal angaaer, da maae vi i al Almindelighed sige, at denne Tendents gjør sig gjældende overalt; men herfra undtage vi naturligviis saadanne Tilfælde, i hvilke Erkjendelsen faktisk ikke er kommet ud over Pronominets Sphære. Vi sige: det banker, det ringer, det skyder o. s. v., fordi Phænomenet virkelig, hvergang det møder os, møder os for første Gang, og vi, idet vi ville eftervise det's Jeg, indtil videre kun kunne angive dette som et Noget, som en ubekjendt Sterrelse, nemlig saalænge, indtil vi have erfaret, hvo (hvad) det er, som banker, ringer, skyder o. s. v. Men vi sige ogsaa: det regner, det tordner, det blæser, det erkoldt o. s. v. — og med en mærkelig Dvercensstemmelse i Sprogene: es donnert, es bligt, es ist-heiß, il fait du vent, du tonnerre, des eclairs, it rains, it blows, it snows, og med talende Pronomen piove, lampeggia, nevia, tonat, fulminat, grandinat, tempestat, *ῥέι*, βρόρυα o. s. v. — Naar vi her see Intelligentsen blive staaende ved Pronominet, uagtet Phænomenet saa ofte er medt det, og er det vel be-

kjendt som Totalitet, saa finde vi ved nærmere Betragtning den naturlige Grund hertil deri, at Intelligentsen saa ofte, som den folte sig opfordret til at udhæve og navngive Zeget i Phænomenet, hvergang holdtes tilbage ved en Høielse af Usikkerhed, og Sky for Opgavens Vanskelighed. Den maatte føle, at det her ikke var en enkelt, eensartet Kraft, som det gjaldt at benævne i og ved sin Uttring, men en Komplex af samvirkende Kræfter, hvis Maal og Forhold den ikke formaacede at omfatte og bestemme, hvis Midte og Brændpunkt den ikke var i Stand til at eftervise og navngive med et eiendommeligt, træffende Udtryk. Vi see derfor, at Sprogene i Almindelighed blive staaende ved en saa ubestemt, abstrakt, som muligt, Angivelse af det Jeg, som det efter Tænkningens og Taleens Lov maa eftervise som Virksomhedens Bærer. Men naar den almindelige Talebrug kalder begge de her anførte Klasser af Udtryk upersonlige, da kunne vi efter alt det Foregaaende ingenlunde indrømme Rigtigheden heraf, ligesaa lidet, som vi erkjende Gyldigheden af den Betragtning, der finder dette saakaldte upersonlige Udtryk begrundet i selve Forestillingens Natur, for hvilken Virksomheden, som saadan, skulde være Hovedsagen, som om Udtrykkets Energie skulde svækkes ved dets Fylde og Præcision. Det Sande er, at ingensomhelst Sætning er eller kan være upersonlig, og at Intelligentsen i disse her omtalte Tilfælde kun af den Grund bliver staaende ved det pronomielle Udtryk, fordi den faktisk ikke er kommen ud over Pronominets Sphære. — Udtryk som Ζεύς ἕει, Jupiter pluit, o. a. dsl., kunne behage ved deres Naivitet; Tænkningen finder ingen Tilfredsstillelse ved dem.

Spørge vi dernæst, hvornaar Oergangen skeer fra Pronominet til Nominet, eller hvornaar Intelligentsen ombytter den forelobige, reent formelle Betegnelse med det eiendommelige,

fylsdige Udtryk for Phænomenets Realitet, da ligger det i Tingens Natur, at denne Overgang ikke nødvendigviis foregaar strax, saasnart som den er mulig, det er, saasnart som Intelligentsen gennem yderligere Erfaring, gennem det andet Bekjendtskab med Phænomenet har tilvundet sig dette Udtryk. Fornødenheden er atter her det Afgjørende. Saalænge Talen bevæger sig mellem tilstedeværende Personer om Gjenstande, som enten ere nærværende, eller i al Fald lige bekjendte og bevidste for begge de Talende, saalænge kan Intelligentsen blive staaende ved den pronominalske Betegnelse, og undvære Nominet; de Talendes fælleds Kjendskab og Bevidsthed lægger hvergang den fornødne Fylde ind i det givne Schema. Saasnart Talen derimod gaaer ud over den engere Kreds, og fremfører Gjenstande, som ere den Tilstalte nye eller ubekjendte, bliver Nominet naturligviis nødvendigt. Vi tale her kun bestandigt om den enkelte Sætning; see vi derimod hen til Sætningsforbindelserne i den sammenhængende Tale, da viser det sig strax, hvorledes Pronominets Brug mangfoldiggjøres, baaret af Sammenhængen. Naar nemlig det paagjældende Pronomen tilstrækkeligen er blevet udtrykt i Sætningsforbindelsens første Led ved Hjælp af Nominet, og saaledes med Hensyn paa den hele øvrige Række af forbundne Sætninger er en noksom bekjendt Størrelse, er det naturligviis nok for den Talende, hvergang den samme Størrelse vender tilbage, da at antyde den med det pronominalske Udtryk, saalænge nemlig, som Sammenhængens klare Overskuelighed ikke forstyrres, saa at Tydeligheden fordrer Nominets Gjentagelse, eller i al Fald et andet, ikke grammatisk, men rhetorisk Hensyn til Eftertryk, forlanger denne. Vi lære her Pronominet at kjende som *Stedord*, og den eensidige Opfatning af denne dets, numerisk taget, hyppigste Brug, ~~der~~ har givet det dets Navn. Men at sætte Pronominets

egentlige Væsen heri, og dets rette Betydning i den vistnok velkomne Lethed og Frihed, som den giver Talsen, viser sig vel efter alt det Foregaaende som aldeles utilfredsstillende Betragtningensmaade.

7.

Pronomen interrogativum. Pronomen indefinitum.

Allsaa Pronominet gaaer over til Nominet overalt, hvor Intelligentsen føler en Trang til Udvikling, eller stræber efter fra Phænomenets Væren, at komme til Erkjendelsen af dets egentlige Væsen og Betydning; men saaledes, at Nominet i hvert enkelt Tilfælde indføres af Følelsen af Fornødenhed. Men forfølge vi den hele Dvergangsproces nærmere, da møde vi endnu paa Pronominets Gebet tvende Forminger, der, som nødvendige Uttringer af hiin Følelse af Fornødenhed, ligge ligesom paa Veien mellem Demonstrativet og Nominet, og mediere begge. Vi mene det spørgende og det ubestemte Pronomen.

Naar vi spørge med det spørgende Pronomen: *hvo er han? hun? hvad er det?* spørge vi ikke saaledes, som vi spørge med Nominet, eller med Demonstrativet — *kommer Drengen? er Pigen der? læser han? skriver hun? er det sandt?* — om dette eller hiint Prædikat er at udsige om dette eller hiint Subjekt, eller, realiter, om dette eller hiint Phænomen finder Sted. Dvertimod indromme vi, at Phænomenet finder Sted, men da vi endnu ikke ere istand til at betegne dets Subjekt paa anden Maade, end foreløbigen som et Tilværende, saa begjære vi med vort Spørgsmaal at vide,

hvad dette Tilværende er efter sit Indhold, eller efter sit Væsen*). Saaledes er altsaa det spørgende Pronomen et Udtryk af Intelligentsens Utilfredsstillethed ved den reent formelle Betegnelse, og ligesom en Forlangen ud over denne, men imidlertid dog selv et Pronomen. Det begjærer Kyld, idet det selv ingen har. Derfor er dets Materiale nødvendigviis eensartet med Demonstrativets, sammenlign f. Ex. *quis* og *is*, *τις* og *Ις*, *wer* og *er*, *was* og *es* o. s. v.

Paa en anden Maade er det ubestemte Pronomen et Udtryk af den samme Stræben ud over Pronominets Sphære, idet det, om det end ikke, saaledes som det interrogative, tydeligen udtales, saa dog stiltiende indeholder en Forlangen efter Erkjendelsen af Phænomenets væsentlige Indhold. Naar vi sige: der kommer Nogen (sammenlignet med: der k. han), saa sige vi netop dermed, at vi ikke vide, hvem denne er, som kommer. Men denne Bedgaaen af vor Uvidenhed er det første Skridt til en fuldere Videns. Det første Skridt sige vi, ikke som om det skulde være nødvendigt derfra at gaae over til Interrogationen, og spørge; *hvo er denne Nogen?* I det Mindste behøver Intelligentsen ikke tydeligen at udtale dette Spørgsmaal, som implicite ligger i Indefinitet; og enten jeg siger: der kommer Nogen, eller spørger: *hvo kommer der?*, saa kan det derefter ligesuldt i umiddelbar Continuation dermed,

---

*) Altsaa: *hvo kommer?* er uoplyst: der kommer nogen — det herer, forudsætter, frygter jeg o. s. v. — men *hvo* o: en *hvordan*, *qualis*, er denne? *Hvo siger slygt?* er uoplyst: der er den, flere; hvis der er den, som siger slygt, men en hvilken er denne, o: *hvo* er saa taabelig, saa dristig, saa urimelig o. s. v. Naar Syregbrugen ofte underlægger Talemaader som: *hvo siger det?* *hvad gjer det til Sagen?* o. a. dsl. en dubitativ, eller negativ Betydning, saa forandrer dette, som konventionelt og vilkaarligt, naturligviis ikke Noget i vor Opfattelse af Interrogativets Væsen.

eller som Svar derpaa hedde: det er Fader, o. s. v. Dette er Indefinitets oprindelige og væsentlige Brug, eller rettere, dette er den Brug, hvorved det tilhører Pronominets Sphære, saa at vi altsaa holde os udenfor det her ligeegyldige Spørgsmaal, om Indefinitet oprindeligt er et Pronomen eller et Nomen, en Undersøgelse, som i al Fald maa overlades de specielle Behandlinger af de enkelte Sprog. Men ifølge en anden, til hine første sig naturlig sluttende, almindelig Brug forlader Indefinitet det pronominale Gebet, og er et reent Nomen, saasnart nemlig det bruges til at betegne den rene Personlighed, Individet overhovedet, uden Hensyn til sit Væsens Forskjellighed, og dettes nærmere reale Bestemmelser, f. Ex. hvis nogen siger $\varnothing$: en eller anden Person lige godt hvilken; der gives nogle, som mene $\varnothing$: Folk, Menneſter o. s. v. Hvis Pronominets Væsen, som vi ovenfor have viist, er den foreløbige Paapegen af et Phænomen, som tilværende og altsaa ikke er udgaaet fra nogen Abstraktion, saa er Indefinitet i denne Brug, som reent abstrakt, intet Pronomen, men et Nomen, der med Opgivelse af sin Indholdsfylde er sjunken ned til blot ſchematiſt Gyldighed. Vi finde derfor ogsaa blandt diſſe ſaakaldte Pronomina ved Siden af reent pronominale Formninger — *quis, tics, wer, was* o. s. v., — der, ſom ſaadanne, maae anſees for at have overtaget et dem oprindeligt fremmed, om end nærliggende Hverv, deſuden meget almindeligt rene Nomina ſom blotte Schemer, f. Ex. *Man = Mand, on = homo, personne = persona, some-body (Ligeme), something (Ting)*. Naar vi paa den anden Side ligesaa almindeligt finde flere Formninger af dette Pronomen jevnſides uddannede, tilkommer det de ſpecielle ſproglige Undersøgelſer at udſinde, fiſt, hvorvidt diſſe viſe ſig ſom reent eenſtydige, i hvilke Tilfælde de ere at betragte ſom ſaadanne, der fra Sprog-

dannelsens forskjellige Regioner, og forskjellige Epocher, hver for sig med lige Berettigelse, ere tilflydte den fælleds Sprogmaase — sammenlign, hvad vi ovenfor have bemærket ved *pr. demonstrativa* —; dernæst, for saa vidt, som de ikke ere eens-tydige, at eftervise enhver af disse Formningers specifikke Forskjellighed. Thi imedens vi herom i al Almindelighed kun kunne sige, at de fleste Formninger gaae ud paa med særegent Eftertryk at udhæve det Begreb af Almindelighed, Almeengyldighed, som nødvendigviis ligger i Indefinitets Væsen — sammenlign *quis* og *aliquis*, *quisquam*, *quispiam*, *quilibet* o. s. v. — eller ere forstærkede Indefinites, saa ligger det i Tingenes Natur, at denne Opgave kan løses paa forskjellig Maade, idet Abstraktionen, medens den aldrig kan løsrive sig fra alle Hensyn, i det ene Tilfælde frigjør sig for nogle, i det andet Tilfælde for andre, og at endeligen Sprogbrugen med en vis konventionel Vilkaarlighed disponerer over det for Haanden Værende.

Med disse Betragtninger have vi udmaalt hele det pronominale Gebet, fra den enkelte Sætnings Standpunkt af. *) Om det relative Pronomen — et Demonstrativum, der har overtaget Relativitetens Betegnelse — som Mittel for Sætningernes Forbindelse, ville vi paa sit Sted komme til at tale. Det

---

*) Det reflexive Pronomen er et Demonstrativum, hvis *casus obliqui* have overtaget Reflexivitetens Betegnelse; — s. *Ex. ov, oi, e, iavrov* o. s. v. *himself* o. s. v.). — Det negative Pronomen er et indefinitum negativum (*Ingen* = ikke Noget), hvorom vi, efter hvad der er udviklet om Indefinitet, her intet videre kunne have at tilføie. — Om *Orð sem alius, ullus, uter, alter, uterque, anden, begge* o. m. fl. ere pronomina, eller blot pronominalia, berøer derpaa, om de specielle etymologiske Undersøgelser ville kunne vindicere dem Udspringet af rene pronominalia Rødder, eller ikke.

saakaldte possessive Pronomen vil blive behandlet under Adjektiverne.

8.

Medierende Former for Nominets Optræden. Artiklen.

Fastholde vi den Erkjendelse, at Pronominet er Nominets Forløber, Nominet derimod Pronominets Opfyldelse, Fylde, og at det hvergang er en Følelse af Fornodenhed, som indfører Nominet i Pronominets Plads, og forfølge vi dernæst denne Overgangsproces i dens historiske Udvikling, saa møder os, ligesom et medierende Moment, hine Konstruktioner, i hvilke begge, baade Pronominet og Nominet, optræde paa een Gang, Pronominet ligesom et Forbud og Henpegen paa Nominet, dette som hiints supplerende Efterhjælp, som Eregefe. Saaledes siges vi f. Ex. der kommer han, Drengen, . . . hun, Pigen o. s. v.; Konstruktioner, som især forekomme i det ubevogtede, naive Taleprog, men dernæst ogsaa i Digtersproget, ikke uden en eiendommelig plastisk Kraft, f. Ex. der ligger han, Konning Herre Erik . . ., fremmerst rider han, unger Marsk Stig o. s. v.*). Fra denne Demonstrativets

---

*) Sammenlign hine homeriske Konstruktioner af samme Art: *ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἐποῦσ' ἐπέβη πόδας ὠκέα Ἴρις; τὸν δ' αὐτοῦ κοίμησε . . . Τηλέμαχος* o. s. v. — Af ganske anden Art, og uden det medierende Moment, som give disse Konstruktioner deres egentlige Betydning, ere de appositionelle Forbindelser af Nomen og Pronomen, i hvilken Nominet gaaer forud for Pronominet, f. Ex. *Ἰδὲν Ἐὐνυερ, ἠὺν νῆα κερ* saa tankefuld o. s. v. Disse Konstruktioners hele Betydning ligger i Udtrykkets Energic.

reent appositionelle Brug udvikler sig nu i mange Sprog ikke paa een Gang, men lidt efter lidt, og ikke med nogen indre Nødvendighed, men med en tilsvant Fornødenhed, Demonstrativets Brug som Artikel. Artiklen er altsaa ingen nødvendig Deel af Talen, men dens Beføielse ligger nær nok i Nominets Væsen. Idet nemlig Nominet, der, som vi tidligere have udviklet, oprindeligiis er et fuldkomment concretum, mere og mere antager Charakteren af et abstractum, — nemlig for hver Gang mere, at et nyt Phænomen opfattes under, og benævnes med det Nomen, som alt er Navn for et andet —, og, idet dets oprindelige Præg af Eiendommelighed gaaer tabt, synker ned til et ligegyldigt Schema, see vi, at mange Sprog have følt Fornødenheden til ved eget Middel ligesom at understøtte Concretionen, og give det Svævende en fastere Holdning. Naar nu Demonstrativet allerede i hine appositionelle Konstruktioner i en vis Forstand løser denne Artiklens Opgave, saa erkjende vi det dog der endnu ikke for Artikel, ikke blot fordi denne Brug af Demonstrativet kun er sporadisk og ikke gjennemført, men fordi Demonstrativet i disse Forbindelser ikke har det for Artiklen karakteristiske Præg af Underordning under Nominet. I hine Appositioner har Demonstrativet det selvstændige Ord's Holdning, sin egne, fulde Betoning; som Artikel viser det ved sin svækkede Betoning — idet det udtales under samme Accent, som dets Nomen — at den sproglige Kunst har underlagt det Nominet, som tjenende dets Interesse. Den nærmere Betragtning af Artiklens Brug, saavel med Hensyn til dens historiske Overgang fra Pronominets Gebet, som til dens reent logiske Bestaaffenhed, overlade vi til de specielle Undersøgelser af de enkelte Sprogs Kunst*), medens vi her

*) See f. Gr. for det græske Sprog Kühners griech. Gram. Th. 2. §§ 480—82.

kan have at eftervise den almindelige Betydning af dette Phænomen, som Dypreising og Befrielse af Nominets Væsen. Kun dette tilføie vi endnu fra den almindelige Betragtning Standpunkt af, først, at, eftersom Artiklens Virksomhed indeholder et dobbelt Moment, eller i al Fald dog kan opfattes under tvende Synsmaader, nemlig som Individualisation og som Konkretion, saa kan ogsaa et Sprog komme til særskilt at uddanne tvende Artikler, een for hvert af disse Hverv — vort og flere Sprogs saakaldte bestemte og ubestemte Artikel —; dernæst, at det er naturlig Konsekvens af Artiklens Natur og Væsen, at den ikke slutter sig til *nomina abstracta*, det er til *nomina* i deres abstrakte Brug, idet denne jo netop er en Ophævelse af det Individuelle og Konkrete; og endelig, at det er ligesaa naturligt, at Artiklen ikke forbindes med de saakaldte *nomina propria*, eftersom den her maa ansees for overflødig. Naar dette sidste desuagtet ofte er Tilfældet, da synes saadanne Tilfælde ligesom at staae paa den smalle Overgangslinie fra Pronominets til Artiklens Gebet, saa at vi f. Ex. i saadanne Udtryk, som: *ὁ Σωζοῦργος*, der Gøthe, vel ikke kunne andet, end sige, at *ὁ*, der er Artikel, men dog igjen ikke kunne fatte dennes fulde Betydning i disse Tilfælde, uden ved at anskueliggjøre os hiin appositionelle Brug af Pronominet, hvorfra Artiklen oprindeligt er udgaaet, saa at vi maae indromme, at Artiklen her ikke er en reen Artikel, ikke ene har til Opgave at eftervise Forestillingens Konkrescens med Phænomenet, men at den, gaaende ud over sin egentlige Sphære, ifølge sin oprindelige demonstrative Kraft, tjener til at udhæve Phænomenet, som om vi vilde sige: den vise S., den store G., eller dog den S., den G., som vi alle kjende, eller, som vi her tale om o. s. v. Men naar vi iøvrigt vel

erkjende, at ogsaa denne Forklaringsmaade ikke i ethvert Tilfælde er tilfredsstillende, saa maae vi her endnu bemærke, at netop fordi Artiklen ikke er nogen nødvendig Deel af Talen, men hviler paa Fornødenhedens reent subjektive, vilkaarlige Basis, er det umuligt at give almeengyldige Regler for dens Brug i det Enkelte; og ligesom Artiklen optræber i det ene Sprog, men derimod ikke i det andet, selv end ogsaa nær beslægtede, saaledes er dens Brug, som reent konventionel, i det ene Sprog videre eller engere, end i det andet.

II.

Efterretninger om Bordingborg lærde Skole

i Skoleaaret 1841—1842.

1.

Under 11te September 1811 behagede det Hs. Majestæt allernaadigst at udnævne mig til Rector for denne Skole med Anciennitet fra 1ste April.

Adjunct Dværtrup, som havde faaet geistlig Ansættelse, fratraadte Underviisningen ved Skolen den 16de September.

Den vacante Overlærerpost blev under 17de October allernaadigst besat med Cand. phil. J. C. Birch, Adjunct ved Soro Academics Skole.

Endnu indtraf inden Aarets Udgang en Forandring i Lærepersonalet. Stud. phil. C. Berg, der noget over et Aar havde været constitueret ved Skolen, indgav en underdanigst Begjæring til den Kongel. Direction om sin Constitutions Ophevelse, for at kunne fuldende sine Studier. I Directions-Skrivelse af 27 November ophævedes Herr Bergs Constitution, og Cand. theol. P. E. Lange constitueredes i hans Sted.

Den 17 Juni d. A. blev forhenværende constitueret Lærer Cand. theol. Lembcke allernaadigst udnævnt til Adjunct, og ved Premierlieutenant Ridder v. Barths Ansættelse som Brigadecadjutant, ansattes af den Kongel. Direction under 12te Juli Secondlieutenant v. Dahl som Tegnelærer og Gymnastik- og Dandselærer Bagtmester Jensen Thestrup som Gymnastiklærer.

Da det nye Skoleaar begyndte med Vacancer, kunde en ny Dag- og Time-Fordeling først træde i Kraft i Midten af December Maaned, efterat alle Lærepøster vare besatte. Ved at benytte de givne Omstændigheder blev det i dette Aar muligt at samle tvende omfattende Discipliner, nemlig Historie og Geographie og Mathematik igjennem alle Klasser hvert under een Lærer; dog blev det igjen, for at opnaae dette, nødvendigt at give Tydskten i tre Læreres Hænder, isædetfor, som forhen, i to, og at give Slip paa en Klasselærer for 2den Klasse. Imidlertid maa det, der saaledes er opnaaet, ansees for langt vigtigere, end det, der er opgivet, og med det indskrænkede Antal af Kræfter, som især en mindre Skole har at disponere over, maa Opgaven nødvendigviis ofte kun blive den at hjælpe sig igjennem paa bedste Maade.

3 Antallet af de ugentlige Timer har jeg ikke troet at kunne foretage nogen yderligere Indskrænkning; tvertimod er dette for Skolens nederste Klasse med den kongelige Directions Approbation, ugentligen blevet forøget med 3 Timer. Den ene af disse anvendes til Øvelser i at læse Fransk, og er langt mindre beregnet paa at give noget Udbytte for dette Sprog, end paa at danne Udtalen overhovedet til større Reenhed, Fasthed og Beielighed, og at modarbejde den sløve, enten mumlende eller hvidskende Udtale, som saa ofte forekommer hos vore Disciple. De to andre Timer anvendes af Læreren i Dansk til deels med, deels for Disciplene at læse udvalgte, større og mindre Stykker, fornemmeligt i den Hensigt overhovedet at vække og udvikle en Interessee for og Forstand paa at læse og høre. Jo færre de ædlere Impulser ere, som Disciplene, især i en lille Bye, modtage udenfor Skolen, jo mere de Forhold,

hvorunder han lever udenfor denne, i mange Tilfælde ikke blot ikke virke fremmende, men snarere tilbageholde og afdrage ham fra Skolens Interesser, desto mere bliver det Pligt for Skolen, at give sig af med Disciplen, og søge at drage ham saa nær til sig som muligt. Men naar det er let at see dette Onde, vanskeligt at finde Midler derimod, saa have vi troet paa den anførte Maade dog at ville kunne udrette Noget, og haabe, at blive satte istand til at udvide disse Svælses ogsaa til de andre Klasser, hvor Trangen ikke er mindre.

Følgende Schema angiver, hvormange egentlige Timer der i hver Klasse har været tildeelt ethvert Fag:

	1te Klasse.	2den Klasse.	3die Klasse.	4de Klasse.
Latin	7	9	10	11
Græsk	"	5	5	5
Hebraisk	"	"	2	2
Dansk	5	3	2	2
Tydske	4	3	2	2
Fransk	1	3	3	2
Religion	3	2	2	3
Historie og Geographie	5	5	4	5
Arithmetik og Geometrie	5 (Regning)	4	1	1
Mythologie og Antiquiteter	"	"	"	1
Skrivning	5	2	2	"
Tegning	2	2	1	"
Gymnastik	ugentligt 1 Timer.			
Sang	ugentligt 2 Timer.			

Hertil kommer endnu for fjerde Klasse en ugentlig Time, be-

stemt til Ledning af Repetitionerne af de læste latinske og græske Forfattere, samt for Eufelte en ugentlig Skrivetime.

Lærefagene have siden Midten af December været fordeelte saaledes mellem de forskjellige Lærere :

		Rector har læst Latin, Græsk, Mythologie, Anti-		
		quit. i 4 Klasse . . .	15	Timer.
		Latin i 3	3	—
Overlærer Birch	—	Latin i 4	3	—
		Latin i 2, 3	16	—
		Græsk i 3	5	—
Adjunct Petersen	—	Religion i 3, 4 . . .	5	—
		Græsk i 2	5	—
		Tydsf i 3, 4	4	—
		Fransf i 1, 2, 3, 4 .	9	—
— Dorph	—	Latin i 4	7	—
		Dansf i 1, 2, 3, 4 .	12	—
		Religion i 1, 2 . . .	5	—
— Lembeke	—	Hist. og Geogr. i 1, 2, 3, 4	19	—
		Tydsf i 1	4	—
— Lange	—	Hebraisk i 3, 4	4	—
		Mathematisk i 1, 2, 3, 4	17	—
		Tydsf i 2	3	—

Skrivetimerne have som i forrige Aar været deelte mellem Adjunct Petersen og Vicut. v. Barth, indtil ved den Sidstes Bortgang samtlige Skrivetimer af den Kongl. Direction ere overdragne Adj. Petersen, hvorved det blev muligt at indskrænke deres Antal fra 10 til 9 Timer ugentligen. Svømmeunderviisningen er i Sommer henlagt fra 11—12, og Sangunderviisningen er hele Aaret givet fra 5—6.

Hvorledes de daglige Læsetimer have været fordeelte i Skoleaaret, sees af følgende Timetabel.

Formiddag.

Timer.	Classe.	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Løverdag.
8—9	IV. III. II. I.	Latin. Latin. Geographie. Latin.	Latin. Latin. Græst. Latin.	Latin. Latin. Græst. Latin.	Latin. Latin. Græst. Religion.	Latin. Græst. Mathematif. Religion.	Latin. Latin. Fransf. Religion.
9—10	IV. III. II. I.	Græst. Religion. Latin. Geographie.	Græst. Tydsf. Latin. Tydsf.	Græst. Religion. Latin. Geographie.	Græst. Tydsf. Latin. Latin.	Græst. Mathematif. Græst. Latin.	Latin. Danst. Latin. Skrivning.
10—11	IV. III. II. I.	Historie. Græst. Mathematif. Skrivning.	Religion. Historie. Danst. Regning.	Tydsf. Geographie. Tydsf. Danst.	Mathematif. Græst. Fransf. Danst.	N. Testamente. Latin. Danst. Regning.	Religion. Historie. Mathematif. Danst.
11—12	IV. III. II. I.	Gymnastif. Gymnastif. Danst.	Hebraïst. Latin.	Skrivning. Gymnastif. Gymnastif.	Gymnastif. Gymnastif. Regning.	 Gymnastif. Gymnastif.	Geographie. Fransf. Tydsf.

Eftermiddag.

Timer.	Classe.	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.	Torsdag	Fredag.	Lørdag.
2—3	IV. III. II. I.	Latin. Latin. Græst. Tydst.	Latin. Mathematif. Fransf. Historie.	Latin. Hebraif. Historie. Latin.	Oldsager. Græst. Religion. Fransf.	Latin. Fransf. Religion. Historie.	Repetitioner. Latin. Historie. Regning.
3—4	IV. III. II. I.	Tydst. Latin. Historie. Latin.	Historie. Fransf. Tydst. Tegning.	Mathematif. Tegning. Dansk. Tydst.	Dansk. Mathematif. Latin. Skrivning.	Historie. Mathematif. Skrivning. Skrivning.	Mathematif. Latin. Geographic. Tegning.
4—5	IV. III. II. I.	Fransf. Mathematif. Latin. Dansk.	Geographic. Græst. Mathematif. Skrivning.	Hebraif. Historie. Skrivning. Dansk.	Fransf. Dansk. Tegning. Regning.	Dansk. Hebraif. Tegning. Tydst.	Mathematif. Skrivning. Latin. Historie.
5—6		Sang.			Sang.		

De skriftlige Opgaver, hentede fra de forskjellige Lærefag, som Skolens øverste Klasse udarbejdede tidligere en Gang hver Maaned i tre sammenhængende Timer af den almindelige Skoletid, ere i sidste Halvaar udarbejdede to Gange maanedlig, ligesom det ogsaa for Fremtiden er bestemt, at disse Udarbejdelser skulle gennemses af Læreren i Dansk, foruden af Lærerne i de respective Fag.

For at fremme større Orden med Disciplenes skriftlige Arbejder, har Skrivelæreren i Forening med en af Skolens andre Lærere, ved hver maanedlig Character-Sammenstilling, gennemseet alle skriftlige Stile og Dvælses, og givet hver Discipel en Character for „Orden med skriftlige Arbejder,“ hvilken derpaa er indført i Characterbøgerne, og sammenlagt med de øvrige Characterer.

5.

Ved Skoleaarets Slutning isjor vare Disciplenes Antal 35. Heraf dimitteredes 1 til Universitetet. Ved det nye Skoleaars Begyndelse optoges 6 Disciple, og efter Halvaars-examen 5, ialt 11, hvoraf 2 indenbyes, 9 udenbyes. 3 Aarets Løb udmeldtes 7 Disciple, 6 indenbyes og 4 udenbyes*), hvilke

---

*) Jeg udhæver dette Forhold mellem indenbyes og udenbyes Disciple, fordi det viser, hvorledes Mangelen paa høiere Borger-skoler eller bedre realistiske Dannelsesanstalter i de mindre Byer tilfører den lærde Skole en Deel Disciple, der ikke have anden Udsigt til at optages i denne, end den, som Leiligheden, eller i al Fald Forlegenheden giver; og fordi jeg vel erkjenner, at den lærde Skole maa være paa sin Post ved saadanne Hospitantere, der, idet de naturligtviis især samle sig i Skolens Underklasser, med deres hele habitus lettelig kunne deprimere og lamme det Heles opadstræbende Kraft, fornemmelig

alle forløbe Studeringerne. Disciplenes Antal er saaledes for Diebliffet 38, 17 indenbyes, 21 udenbyes, der ere fordelt paa denne Maade:

Fjerde Klasse.

1. Adolph Rosenstand, Søn af Justitsraad Rosenstand, Bysfoged i Bordingborg.
2. Johannes Clausen, Søn af afgangne Forpagter Clausen paa Knuthenborg i Volland.
3. Lars Christian Nyholm, Søn af afgangne Justitsraad Nyholm paa Lurebyholm.
4. Thomas Lund, Søn af afgangne Pastor Lund paa Feie under Vollands Stift.
5. Hans Christian Witte, Søn af Postmester Witte i Næstved.
6. Jens Georg Giesing, Søn af Pastor Ridder Giesing i Thorkildstrup paa Falster.
7. Harald Jens Timotheus Laurent, Søn af afgangne Krigsraad Laurent, Distriktskirurg i Næstved.
8. Søren Schougaard Beck, Søn af afgangne Pastor Beck til Drølef i Sjælland.

Tredie Klasse.

1. Johannes Henrik Georg Tauber, Søn af Pastor Tauber til Giby.

---

i en mindre talrig Skole. — Jeg vil igrigt hermed ikke benægte Muligheden eller maaskee Nødseligheden, og i al Fald Nødvendigheden af, at vore lærde Skoler med en ganske anden Organisation i deres Underklasser kunne overtage det Hverv ogsaa at tjene saadanne Disciples Lær; men ieg mener kun, at de, saaledes som Eagerne nu staae, ikke kunne gjøre noget smderligt for dette uden at geraade i Fare for at forfeile det, der er deres egentlige Opgave.

2. Jens Christian Petersen, Søn af Adjunct Petersen i Bordingborg.
3. Peter Falck Rønne, Søn af Forpagter Rønne paa Nygaard ved Bordingborg.
4. Frants Howis, Søn af Kammerraad Howis paa Bemmetofte.
5. Harald Rosenstand, Broder til Nr. 1 i fjerde Klasse.
6. Julius Sophus Emil Juul, Søn af Capitain Juul paa Langeland.
7. Joppe Prætorius Bischoff, Søn af afgangne Organist Bischoff i Nestved.
8. Elias Joachim Arneberg, Søn af Skolelærer Arneberg i Karrisø.
9. Frang Henrik Theodor Leth, Søn af Justitsraad Leth til Sallerupgaard.

Anden Klasse.

1. Emil Claudi, Søn af Toldkasserer Claudi i Stege.
2. Hans Fred. Vilh. Schmidt Theisen, Søn af Kjobmand Theisen i Nyrod.
3. Jens Christian Balthazar Meigner, Søn af Enkefrue Meigner i Bordingborg.
4. Adam Wilhelm Kruuse, Søn af Doctor Kruuse, Læge paa Grevskabet Bregentved.
5. Adolph Thomas Nicolai Petersen, Broder til Nr. 2 i tredje Klasse.
6. Thomas Herman Kall, Søn af Kammerraad Dr. iuris Kall.
7. Ludvig Kruuse, Broder til Nr. 4 i anden Klasse.
8. Peter Plum, Søn af Pastor Plum til Spiellerup.

9. Peter Fred. Valdemar Ronne, Broder til Nr. 3 i tredje Klasse.
10. Anders Christian Andersen, Son af afgangne Gaarbeier Andersen i Herstedvester.

Første Klasse.

1. Johan Christian Kirchheiner, Son af forhenværende Kjobmand Kirchheiner i Stege.
2. Niels Rothenburg Kampman Dbel, Son af Pastor Dbel til Phansfjord paa Møen.
3. Philip Peder Rosenstand, Broder til Nr. 1 i fjerde Klasse.
4. Mathias Grandjean Thye, Son af Forvalter Thye i Bordingborg.
5. Johan Philip Emil Madsen, Son af Gjestgiver Madsen i Bordingborg.
6. Christian Theodor Rosenstand, Broder til Nr. 1 i fjerde Klasse.
7. Max Saurbrey, Son af Ritmester Ridder von Saurbrey i Bordingborg.
8. Biggo Saurbrey, Broder til Ovenstaaende.
9. Johan Jorgen Emil Schythe, Son af Kammerraad, Amtsforvalter Schythe i Bordingborg.
10. Carl Dyrehauge, Son af Færgesforpagter Dyrehauge ved Bordingborg.
11. Nicolai Sotoft, Son af Borgercapitain Sotoft i Bordingborg.

Klasse=Ordinariii ere, for 1de Klasse Hrr. Petersen, for 3die Klasse Hrr. Birch, for 2den Klasse Hrr. Lembcke, for 1ste Klasse Hrr Dorph.

4.

3 Aarets Løb er i de forskjellige Fag læst eller repeteret
Følgende:

Latin.

- I Kl.** Madvig's Grammatik. Formlærens vigtigste Partier. Udenadslæren af Gloser og Phraser. — Borgens Læse-
bog a) § 25—54. b) § 1—36. c) § 1—17. Mundt-
lig Oversættelse fra Dansk til Latin af de Stykker, som
findes i Læsebogen ved hver S.
- II Kl.** Corn. Nep. Conon, Dion, Iphierates, Chabrias,
Timotheus, Datames, Epaminondas, Pelopidas,
Agesilaus. 3 Madvig's Grammatik Lærelæren og
Bøiningslæren, samt de vigtigste Regler af Ordfor-
ningslærens to første Afsnit. Dvælses i Stil 3 Timer
ugentlig.
- III Kl.** Ciceros Taler p. Ligario og in Catilinam I—II.
Sallustii Jugurtha c. 50 ad. fin. Virgillii Æneid.
II, 1—210. Bojesens Haandbog i de romerske Anti-
quiteter er benyttet ved forekommende Anledning. 3
Madvig's Grammatik Lærelæren og Bøiningslæren, samt
de to første Afsnit af Ordforningslæren. Dvælses i
Stil 3 Timer ugentlig.
- IV Kl.** Cic. de officiis. l. II—III, Horatii odd. l. I—II
epp. l. I, 1—7., Virgillii Æneid. l. II—VI, Livii
historiarr. l. II—III. De anførte Bøger af Virgil
og Livius ere læste af Disciplene paa egen Haand, og
gjennemexaminerede paa Skolen. — Det foregaaende
Aars Læsning repeteret; med Candidaterne desuden
flere Stykker af det tidligere Læste. Flere Afsnit af

Bojesens romerske Antiquiteter og af Madvigs lat. Grammatik. Til Stileøvelser tildeels benyttet Heinrichsens Materialier, og til Versioner Sammes Dygaver.

Græsk.

- II Kl.** 1ste Parti Langes Materialier VI d. 2—X, 3 pag. 38. Langes Grammatik, Formlæren, indøvet ved Exempler fra Dansk til Græsk til Adjektiverne.
 2det Parti: Formlæren til verba pura, indøvet ved tilhørende græske Stykker i Materialierne.
- III Kl.** Homers II. XIII og XIV, Xenoph. Insti. Cyri I. I indtil cap. IV, 16. Formlæren efter Langes Grammatik. Moris's Mythologie indtil Afsnittet om Heroerne.
- IV Kl.** Platonis apol. Socrat. og Eutyphro, Homeri Iliad. I, III og IV., Herod. musarr. VIII. Begge de sidstnævnte Forf. ere læste af Disc. paa egen Haand og gjennemexaminerede paa Skolen. Det foregaaende Hars Læsning repeteret, med Candidaterne desuden flere Stykker af det tidligere Læste. Flere Afsnit af Grammatiken, af Bojesens græske Antiquiteter, og af Mythologien efter Moris og Millin.

Hebraisk.

- III Kl.** Genesis cap. 4—7 (incl.) Lindbergs Grammatik forfra til verba אֱלֹהִים .
- IV Kl.** Candidaterne: Genesis med Undtagelse af de 10 Capitel, der sædvanlig overspringes.
 De øvrige Disciple Gen. 1—24. Lindbergs hebr. Grammatik.

Danst.

I Kl. Hjorts Børneoven omtrent 300 Sider, Dplæsning, mundtlige Staveøvelser, grammatikalst Analyse. Dvelse i mundtlig Fortælling. Mundtlige Dveller efter Borgens Veiledning Lect. 4—7. Stiil 1 Time ugentlig paa Skolen, deels est. „Borg. Veiledn.“ deels Diktat. Desuden have Disciplene hjemme skriftlig oversat en stor Deel af, hvad de have læst i den latinske Læsebog i Aarets Løb.

For Disciplene er tillige siden Decemb. 1841 i 2 Timer om Ugen forelæst: Bjøvulfs Drape, Mlenschlågervs Rolf Krake, Vaulundurs Saga, Helge, Yrsa, Hroars Saga, Hakon Jarl, Palmatofe, endeel af Nordens Guder, og desuden af og til mindre Stykker.

II Kl. Holst's prosaiske Læsebog S. 1—124. Grammatikens Formlære. Dvelse i mundtlig Fortælling. Mundtlige Dveller efter „Borg. Veil.“ Lect. 4—12, 15—18. Stiil 1 Gang om Ugen paa Skolen, deels efter „Borg. Veil.“ deels Diktat.

III Kl. Holst's poetiske Læsebog S. 1—83. Dveller i Dplæsning og Fremsigelse af udenadlærte Vers. Paradigmatist Dversigt over Grammatikens Formlære dikteret. Mundtlige Dveller efter „Borg. Veil.“ Lektioner 4—12, 16—19; desuden læst Lect. 30—32. Gjennemgaaet enkelte Partier af Rahbek om d. danske Stiil. — Stiil ubarbejdes 1 Gang om Ugen i Reglen hjemme, deels efter „Borg. Veil.“, deels Dversættelser, deels blandede Dpgaver, navnlig historiske.

IV Kl. Dvelse i Dplæsning og Fremsigelse af udenadlærte poetiske Stykker. „Borg. Veil.“ 22de Lect. Gjennem-

gaaet nogle Partier af Rahbet om d. danske Stiil. Som Monstere for Stilen er der for Disciplene oplæst og gennemgaaet Stykker af forskjellige Forfattere (Wynster, Schouw, J. E. Heiberg, Poul Møller, Bindesbøll, Martensen, Allen, Oversættelser efter Cuvier og Merimée). Ved Valget er taget Hensyn til de forskjellige Stiilarter Stiil 2 Gange om Maanedben, udarbejdes meest hjemme, adskillige ogsaa paa Skolen. Rettskrivningens meest omtvistede Punkter ere fastsatte ved Dverenskomsft mellem Lærerne og dikterede Disciplene.

Tydsf.

- I Kl.** Nises Læsebog Side 112—155. Hjorts lille Grammatik, med Forbigaaelse af Læren om Genus, de uregelmæssige Verber m. m.
- II Kl.** Hjorts Læsebog S. 133—195 (udenad S. 525—26; 589—90). Hjorts mindre Grammatik. Wichmanns Erindringebog S. 22—33.
- III Kl.** Hjorts Læsebog S. 241—274; 596—627; 549—565; 526—540. Sammes større Grammatik S. 69—75; 81—113. Wichm. Erindb. 37—54. 1 à 2 Stile maanedlig.
- IV Kl.** Hjorts Læsebog. S. 372—407; 611—622. Cursoriff læst die Verschwörung d. Fiesco; Rabale u. Liebe; Wallensteins Lager u. die Piccolomini. Hjorts Gr. 19—71; 122—142. 2 Stile maanedlig.

Sransf.

- I Kl.** Dvelfer i at oplæse i 1 Time ugentlig, hvorved tillige mundtlig er gennemgaaet de vigtigste Regler for Udtalen.

- II Kl.** 1ste Parti: Borrings Læsebog for Mellemklasser S. 63—101. Deichmanns Grammatik, Etymologien. Af Syntaren S. 51—113; 530 Gloser.
2det Parti: Borryng 1—5. Af Gram. Udtalen, de regelmæssige og uregelmæssige Verber; 300 Gloser.
- III Kl.** Borrings Etud. litt. S. 58—64; 228—241; 262—302; 318—22. Grammatikens Formlære; af Syntax 164—65; 167 og ud; 829 Gloser. 1 Time om Ugen er anvendt til mundtlig Stiil efter Abrahams Stiilovesser.
- IV Kl.** Bjerrings fr. Læsebog S. 48—66; 1—9; 176—199. Poesie Borrings Læsebog 110—138; 20—78. Gram. Verberne; af Syntax 51—78; 86—153. 2 Stile om Ugen.
- 3 to Vintermaaneder er den franske Udtale, 1 Time ugentligen, dikteret de 2 øverste Klasser.

Religion.

- I Kl.** Bibelhistorie, Herslebs store S. 1—95. Luthers lille Katekismus læst heel undt. Stykket om Aiterens Sakrament. 19 Psalmer (nogle af dem ere ikke læste heelt).
- II Kl.** Bibelh., Herslebs store S. 1—110. Balles Læreb. 6 Capit. 17 Psalmer (enkelt ikke læst heelt).
- III Kl.** Krog Meyers Læreb. Christologien og Ubdødeligheds-læren. Herslebs Bibelh., det gamle Test. og af Indl. til sammes Bøger til de prophetiske Skrifter.
- IV Kl.** Krog Meyer til § 93. Bibelh. fra Dommerperioden ud. 1 Time om Ugen gjennemgaaet Kalkars Kirkehistorie. Af Ny Test. 5 Cap. af Brevet til

Epheserne. Johannes Evangelium 12 Cap. 2 Udarbejdelser om Maanedene.

Historie.

- I Kl. Rofods fragmentariske Historie fra Pompeius og Cæsar til den franske Revolution.
- II Kl. Den gamle Historie.
- III Kl. Den nyere Historie til Middelalderens Slutning; Frankrig, Spanien og Nederlandene til den nyeste Tid.
- IV Kl. Roms Hist. under Keiserne; og den nyere Historie. Deraf er repeteret i den nyere Historie til den franske Revolution.

I de 3 øverste Klasser er benyttet som Lærebog Rofods Udtog.

Geographie.

- I Kl. Jagerslevs mindre Geogr. Østerrige, Tydskland, Frankrige, Spanien, Portugal, Schweiz, Italien, Tyrkiet, Grækenland og Asien.
- II Kl. Europas Geogr. fra Tyrkenderne Schwarzburg til Grækenland incl.
- III Kl. Europas Geogr. fra Danmark til Grækenland incl.
- IV Kl. Asiens, Afrikas, Amerikas og Australiens Geographie.

I de 3 øverste Klasser er brugt Jagerslevs større Geogr.

Mathematik.

- I Kl. Tavleregning efter Ursins Regnebog. Hovedregning efter Jacobis Tabeller.
- II Kl. Arithmetik: Læren om de 4 Regningsarter, Brok og Decimalsbrok. 1 Time om Ugen Tavleregning.

Geometric: Indledning, Triangler, Congruents.

III Kl. Arithm.: Læren om Brok, Decimalsbrok, om Tallenes Fælledsmaal, om Forhold og Proportion, Ligninger af 1 Grad.

Geom.: Om parall. Linier, Firkanter, Cirkler, Polygoner, proportionale Linier til: at dele en Linie i yderste og mellemste Forhold.

IV Kl. Arithm. Bergs Arithm. med Undtagelse af Kædebrok, ubestemte Ligninger, Logarithmer og Progressioner.

Geom.: Den plan. Geometri efter Bjørns Geometri.

3.

For Aaret 1812 er tilstaaet Skolens Bibliothek 120 Rbd., hvoraf de 80 Rbd. ere det aarlige forøgede Tilskud, de 40 Rbd. et Bederlag for de Tidsskrifter og Bøger, som Directionen for tilsendte Skolen. For denne Sum og for den største Deel af det extraordinaire Tilskud af 300 Rbd., som den Kongl. Direction under 20 Juli 1811 tilstod Bibliotheket, for at raade Bod paa dets Mangelfuldhed i alle Fag, og som Den ved Resol. af 30 Nov. s. A. forøgede med 100 Rbd. foruden Aarets almindelige Tilskud, ere indtil Dato anskaffede følgende Bærker. De Bøger, som ere en Gave af Directionen, ere betegnede med (*).

Alberti regnorum aquilonarium chronica, fol.

Christian den 4des Historie af Slange, 2 Dele fol.

Frederik den 2dens Kronike af Resen, fol.

Jornandes de rebus Gothorum, fol.

Bedæ venerabilis historia eccles, fol.

Muratoni Geschichte von Italien, 9 Bd. 1.

- Hume Gesch. von England u. von Großbritannien, 6 Bd. 1.
 *Deguignes Gesch. der Hunnen u. Tartaren, 4 Bd. 1.
 Freheri directorium historicum medii ævi, 4.
 Grundtvigs fort Begreb af Verdenskroniken, 8.
 — Udsigt over Verdenskroniken, 8.
 Drumann Ideen zur Gesch. des Verfalls d. griechischen Staaten, 8.
 Hegewisch über d. Colonien d. Griechen, 8.
 Niebuhrs römische Geschichte, 8.
 Wachsmuths ältere Gesch. d. Römer, Halle 1819, 8.
 Hegewisch Gesch. d. griechischen Unruhen, Altona 1801, 8.
 — Versuch über d. römischen Finanzen, 8.
 Gesta et vestigia Danorum extra Daniam.
 Materialien z. russischen Geschichte, 2. 8.
 Sleydani de statu relig. et reipubl. imprat. Caroli V.
 Gognier Leben Muhameds, 2. 8.
 Adelungs ältere Gesch. d. Deutschen, 8.
 Platonis dialog. IV ed. Buttmann.
 Wachsmuths europäischen Sittengeschichte, 5 Th. Leipz. 1831—39 (7 Bd.).
 Charikles, Bilder altgriechischen Sitten v. Becker, Leipzig, 1840, 2. 8.
 Stuart Alterthümer von Athen, ein Auszug v. Bergmann, Weimar 1838. 12.
 Neugriechischen Leben vergleichen mit dem altgriechischen v. Bybilakis. Berlin 1840. 8.
 Millin's Mythologische Gallerie. 2te Auflage. Berlin 1836. 2. 8.
 Hartung die Religion der Römer. Hannover 1836. 2. 8.
 Carl Sigonius geschildert v. Krebs. Frankf. a. M. 1840. 8.
 Danst—Norff Forlagscatalog. Kbhv. 1811. 8.

- Geppert über die Ursprung d. homerischen Gefänge. Leipz.
1840. 2. 8.
- * Kjøbenhavn's Universitets Aarbog for 1840.
- * Erslew almindeligt Forfatterlexicon for Konger. Danmark
og dets Bilande 1ste og 2det Hefte. Kbhv. 1841—42. 8.
- Bauers Lærebog i de hebraiske Oldsager oversf. af Mangius.
Kbhv. 1842. 8.
- Marheineke Lehrbuch der christlichen Lebens u. Glaubens 2te
Ausgabe. Leipz. 1836. 8.
- Martensen, Mester Eckart. Kbhv. 1840. 8.
- den menneftelige Selvbevidstheds Autonomie
oversf. af Peter sen. Kbhv. 1841. 8.
- Grundrids til Moralphilosophiens System. Kbhv.
1841. 8.
- Nielsen Pauli Brev til Romerne. Kbhv. 1841. 8.
- den spekulative Logik i dens Grundtræk. 1ste Hefte.
Kbhv. 1841. 8.
- Ciceronis de officiis libri III. ed. Zumpt. Brunsvigæ
1837. 8.
- Leo Gesch. der italienischen Staaten. Hamburg 1829—37.
5 Th. mit Register.
- Geijer Gesch. Schwedens. 3 Bände.
- Dammii lexicon Homericum—Pindaricum ed. Rost. Lips.
1836. 4.
- Lembcke Geschichte von Spanien. 1ster Th. Hamburg 1831.
- Mailath Gesch. d. östreichischen Kaiserstaates. Hamb. 1831—
37. 2. 8.
- Stenzel Gesch. d. preussischen Staates. Hamb. 1830—41. 3. 8.
- Dahlmanns Gesch. v. Dänemark. Hamb. 1840—41. 2. 8.
- Schäfer Gesch. v. Portugal. Hamb. 1836—39. 2. 8.

- Strahl Gesch. der russischen Staates. Hamb. 1832—39.
1. og 2. 8.
- Schmidt Gesch. v. Frankreich. Hamb. 1835—40. 2. 8.
- Wachsmuth Gesch. Frankreichs im Revolutionszeitalter.
Hmbrg. 1840—42. 1ster u. 2ter Th.
- Zinkeisen Gesch. d. osmannischen Reiches in Europa. Hmbrg.
1840. 1ster Th.
- Vottiger Gesch. d. Kurstaates u. Königreichs Sachsen. Hmbrg.
1830—31. 2. 8. mit Register.
- Koepell's Geschichte Polens. 1ster Th. Hmbrg. 1840.
- Kemper Gesch. d. Niederlande. Hmb. 1831—32. 2. 8. m. Reg.
- Lappenberg Gesch. von England. Hamb. 1831—37. 2. 8.
- Phister Gesch. d. Deutschen. Hamb. 1829—33. 5 Th. m. Reg.
- Ritter, Gesch. d. Philosophie. Hamb. 1836—41. 6 Th. 8.
- Hegels Gesch. d. Philosophie, herausgegeben v. Michelet.
2te Ausgabe 1ster Th. Berlin 1840. 8.
- Herbart Umriss pädagogischen Vorlesungen. 2te Ausgabe.
Göttingen 1841. 8.
- Freund Wörterbuch d. lateinischen Sprache. Leipz. 1834 og
1840. 1ster u. 4ter Th. gr. 8.
- *Molbeck Forelædninger over Historiens Philosophie. Kbhv.
1841. 2. 8.
- Rost Griechischer Grammatik 6te Ausg. Göttingen 1841. 8.
- Bernhardy Grundriß d. römischen Litteratur. Halle 1830. 8.
- R. D. Müller Gesch. d. griechischen Litteratur. 1—2 Band.
Breslau 1841. 8.
- Nägelsbach homerische Theologie. Nürnberg 1840. 8.
- Lübker Commentar zu Horaz's Oden I. I—III. Schleswig.
1841. 8.
- Mirbach römische Briefe von d. letzten Zeiten d. Republik.
1—2. Mitau 1835. 8.

- Mirbach römische Briefe. Neue Folge 1—2. Mitau 1841. 8.
- Hegel Naturphilosophie, herausgegeben v. Michelet. Berl. 1842. 8.
- Vorlesungen über die Aesthetik, herausg. v. Hatho 2te Aufl. 1ster Th. Berlin 1842. 8.
- Philos. d. Religion herausg. v. Marheineke. 2te Ausg. 1ster u. 2ter Th. Berlin 1840. 8.
- Wissenschaft der Logik, herausgeg. v. Henning. 2te Ausg. 1ster u. 2ter Th. Berlin 1841.
- Ulrici Gesch. der hellenischen Dichtkunst. 1ster u. 2ter Th. Berl. 1835. 8.
- Helbig die sittlichen Zustände d. griechisch. Heldenalters. Leipz. 1838. 8.
- Beckers Gallus, römische Scenen aus d. Zeit Augusts. Leipz. 1838. 2. 8.
- Dishausen biblische Commentar 1—4 Band. 3te Ausg. Königsberg 1837—40. 8.
- Pauly Real-Encyclopädie d. classischen Alterthumswissenschaft. 1ster Bd. 8. Stuttgart 1839—42.
- Humboldt über die Verschiedenheit d. menschlichen Sprachbaues. Berlin 1836. 4.
- Hegel Phänomenologie d. Geistes. 2te Aufl. Berl. 1841.
- Teufel Charakteristik von Horaz. Ein Beitrag zur Litteraturgeschichte. Leipz. 1842. 8.
- Binder der deutsche Horatius. 2te verb. Ausg. Bern 1842. 8.
- Fr. Jacobs Personalien. Leipz. 1840. 8.
- Stilling philos. Betragtninger over den specielle Logiks Betydning for Videnskaberne. Kbhv. 1842. 8.
- Tregder anthologia græca. Havn. 1842. 8.
- Forchhammer Topographie von Athen. Kiel 1841. 8.
- Rottedt Gesch. d. neuesten Zeit. 1 og 2 Hest. Pforzheim 1844. 8.

Diß hausen Die Briefe Pauli an die Römer u. Corinthier.
 Beilage zu seinem Commentar über den genannten Briefe.
 Königsberg 1837. 8.

Adler Populaire Foredrag over Hegels objective Logik. Kbhv.
 1842. 8.

Zumpt über den Stand der Bevölkerung im Alterthum.
 Berlin 1841. 4.

Discipelbibliotheket, hvori alle Disciplene ere deltagende
 mod et aarligt Bidrag af 1 Rbd. (2 Brodre 9 $\frac{1}{2}$), har for
 Skoleaaret fra October 1841 til September 1842 havt en
 Indtægt af 34 Rbd. 3 $\frac{1}{2}$, hvorfors følgende Bøger ere anskaffede:

Heibergs Skuespil 7de B.

— profaiske Skrifter 1—2.

Dahlmann, Danmarks Historie 2det B.

Begener, om Dahlmanns Danmarks Hist.

100 Iyriske Digte samlede af Heiberg.

Paludan-Müller, Amor og Psyche.

Ehr. Winther, Digte gamle og nye.

— Nogle Digte.

— Haandtegninger.

Dhlerschläger, Tragedier, ny Udg., 1—7 B.

Hauch, Wilhelm Zabern.

A. E. Boye, Dansk Parnas.

Urschyllos, Agamemnon, oversat af Brøndsted.

Evend Aagesen, Danmarks Krønike, oversat af N. Th. Fenger.

Poul Möllers Skrifter. 2det B.

Baumstark, Blüthen der griechischen Dichtkunst. 1—6 Th.

Holbergs Komedier i 1 B. ved A. E. Boye. 1ste H.

Desuden Fortsættelser af flere Bærker, paa hvilke der tid-
 ligere er subskriberet.

6.

De fire Stipendier, hvert paa 20 Rbd., have været tillagte: 1) Thomas Lund, 2) Johannes Clausen, 3) Harald Laurent, 4) Jens Christian Petersen. Den første har faaet 10 Rbd. udbetalt, og 10 Rbd. ere oplagte, hvilke tilligemed det Hele for de 3 andre oplagte Stipendium, ere indsatte i Møens Sparekasse. Fri Underviisning har været tilbeelt: 1) A. Rosenstand, 2) S. S. Bøch, 3) Harald Rosenstand, 4) J. P. Bischoff, 5) C. C. J. Wildenstein, 6) C. J. Arneberg, 7) H. S. B. S. Theisen, 8) C. M. Lund, 9) J. C. B. Meigner, 10) A. T. N. Petersen, 11) A. C. Andersen, 12) J. C. Kirchheimer, 13) J. P. E. Madsen, 14) M. C. G. Thye, 15) P. F. Rønne. Schous Legat, 35 Rbd. 24ß har været tillagt Harald Laurent.

7.

I Slutningen af August Maaned indstillede sig en Privatist til tentamen her ved Skolen for at erhverve Skolens Vidnesbyrd for Modenhed til Dimission til Universitetet i dette Efteraar. Allerede af de først foretagne Prøver, i latinist Stil og latinist Version, var Udfaldet saa lidet tilfredsstillende, at Skolen ikke saae sig istand til at meddele ham det forlangte Vidnesbyrd.

Fra Skolen dimitteres til Universitetet følgende 5 Disciple:

Udolph Rosenstand.

Johannes Clausen.

Lars Christian Nyholm.

Thomas Lund.

Søren Skougaard Beck.

Den mundtlige Examen over disse Candidater afholdes den 22de og 23de September. Over Skolens øvrige Disciple foretages den mundtlige Examen i følgende Orden:

Formiddag.

Eftermiddag.

Den 26de September.

4 Kl. Latin.		4 Kl. Mathematif.
3 — Religion.		3 — Græff.
2 — Danff.		2 — Historie og Geographie.

Den 27de September.

4 Kl. Fransff.		3 Kl. Lybff.
3 — Latin.		2 — Mathematif.
1 — Historie og Geographie.		1 — Danff.

Den 28de September.

4 Kl. Lybff.		4 Kl. Historie og Geographie.
3 — Historie og Geographie.		2 — Lybff.
1 — Regning.		1 — Latin.

Den 29de September.

4 Kl. Græff og 3 Kl. Latin.		4 Kl. Religion og Hebraiff.
3 — Fransff.		2 — Latin.
1 — Lybff.		1 — Religion.

Den 30te September.

3 Kl. Mathematif.		3 Kl. Hebraiff.
2 — Græff.		2 — Religion.
4 — Hebraiff.		2 — Fransff.

Examinationen begynder om Formiddagen Kl. 9, om Eftermiddagen Kl. 3. — Over de til Optagelse i Skolen indmeldte Disciple foretages Prøve den 10de October Formiddagen Kl. 10. Den 11te October Kl. 11 Formiddag meddeles Censuren og foretages Translocationen. Den næste Dag tager Underviisningen igjen sin Begyndelse.

Disciplenes Forældre og Børgere, tilligemed Skolens andre Belyndere indbydes herved ærbødigst til at bære den offentlige Examen samt den senere Censur og Translocation med deres Nærværelse.

Fr. Lange.

Rettelser.

Pag. 7 Linie 1 feilagtigt kommet til at staae overst istedetfor nederst
paa Siden.

- 12 — 16 Forening læs Formning.
  - 13 — 14 snarere — senere.
  - 15 — 14 1ste — iste.
  - 17 — 25 Person — Væsen.
  - 19 — 27 Realitet — Totalitet.
  - 25 — 25 talende — latent.
  - 27 — 16 Slutningsforbindelserne l. Sætningsforbindelserne.
  - 27 — 31 der udg.
  - 28 — 9 l. fra Erkjendelsen af Bhæn. v. f. v.
  - 32 — 13 Gregese l. Gperese.
  - 33 — 13 l. til ved et eget.
-